ארבע תשובות

בענין ה – Vaccine נגד קאראנ"א

מאת הגאון הגדול רבי חיים יוסף דוד וויס שליט"א
דומ"ץ קיט"ל דסאטמאר אנטווערפן - בעל "ויען דוד"

לכבוד ידידי עוז הרה"ג המפו'
מהר"ר **אברהם דויטש** שליט"א
אב"ד מעלה אדומים ת"ו
אחדש"ה,

במה שכת"ר שאל חוו"ד, בנדון להתרופות שהמציאו הרופאים למנוע מחלת הקאראנ"א, אשר רוב הרופאים מסכימים לזה ומיעוטם מתנגדים, באמרם שיש ברפואה זו סכ"נ, וגם משום סירוס, ועוד מחלות ל"ע, אם בנדון כזה הולכין אחר הרוב.

א

אם ללכת אחר רוב דעות

תשובה: בגמרא (יבמות דף קי"ז ע"ב), דבפסולי עדות הלך אחר רוב דעות, ובאהע"ז (סימן י"ז סעיף ב') דבין להקל ובין להחמיר, ואמנם בגמרא (יומא דף פ"ג ע"א) לענין אומדנא בתר דעות אזלינן וכו', אבל הכא ספק נפשות הוא, ובאו"ח (סימן תרי"ח סעיף ד'), אם שניים אומרים לריך, אפילו מאה אומרים אינו לריך, ואפילו החולה אומר עמהם שאינו לריך, מאכילים אותו, מאחר ששניים אומרים לריך, הגה, וה"ה אם החולה ורופא אחד עמו אומרים לריך, אע"פ שמאה רופאים אומרים אינו לריך, מאכילין אותו וכו' עכ"ל, ובמג"א (סק"ג) אפילו הרופאים אומרים שהמאכל יזיקהו, שומעין לחולה, רדב"ז, ובמחצית השקל דזה רק לענין מאכל, ולענין סם שומעין לרופא שהוא בקי יותר בזה.

ב

במופלגין בחכמה

והנה ברמ"א (שם סעיף ב'), דבשניים נגד שניים, ואפילו קלתן יותר בקיאין, מאכילין, ובט"ז (שם סק"ד) לספק נפשות להקל, והביא (בסק"ה) מהרמב"ן, ולאם אחד מופלג בחכמה, מאכילין בשבילו, אפילו כנגד שניים עכ"ל, ועיין במשנ"ב (שם סק"ח), ובחו"מ (סוף סימן תכ"ז), לכשאינו מקפיד להסתכן, מכין אותו מכת מרדות, ועיין בדרכי תשובה (סימן קט"ז ס"ק נ"ז).

ג

ולמעשה

והיוצא לנו מהנ"ל, לכשיש רופאים שטוענין (לפי מומחיותם) שהתרופה מזקת על כלי פקוח נפש, אפילו אם הם מועטים, מחויב למנוע מלקחת אותן.

ד

צד האוסרים ליקח

והגם דבמניעתו יש ג"כ סכ"נ, הרי פקו"נ כזה רחוקה, ובהנדון, לדעת האוסרין ליקח, היא קרובה, (וכמו שאסור לבריא לחלל שבת כדי להגיע אל תרופה להמחלה, מכיון שברגע אינו מסוכן כלל), והארכתי בכמה תשובות משו"ת נודע ביהודה (מהד"ת ח"ב סימן ר"י), ובחת"ם (חיו"ד סימן של"ו), ומהיכי תיתי שיכנים עצמו לסכנה מחמת סכנה רחוקה.

ה

עוד בשיטתם

והנה קראתי כל הקונטרס של הרב פאלאק שליט"א מריאשא לסיפא, ובאמת לפי משי"כ הדברים מבהילים, (שתרופות כאלו גורמים למחלת הסרטן ואחוזים גדולים של מחלות מסויימות, כגון עשרה אחוזים של Asthma, Autism, התרופה נגד Mumps לא הועילה אחר זמן, ואדרבה לוקא באותם שלקחו עלול להחזיר, וכן במחלה של Measels, התרופה גורמת שיקבלו אותה כשהם מבוגרים, ואז הסכנה שימות, משא"כ בילדים, הילד שחלה בזה לא יחלה עוד).

בענין ה – Vaccine נגד קאראנ"א

ולאיזה רופאים, לפי דבריו, יש בקבלתם סכנות איומות, ולכאורה לכל הפחות יש בזריקתם ספק פקוח נפש, (והרי בספק ספיקא ואפילו אחד מני אלף מחללין עליו את השבת), וביו"ד (סימן קט"ז) כמה אזהרות למנוע סכנות.

גם אני ביררתי אצל איזה רופאים, והם באחת, שהגם בדרך כלל יש תועלת בהם, מ"מ הם יכולים לגרום להזיק למי שהוא אלערג"י להם.

וזה פשוט, שהיודע ושותק ומעלים חששות מן הציבור, דומה ליודענרא"ט האכזריים, שלוחי מלאך המות, שבלעדיהם היו הרבה נילולים, ע"י בריחה (כגון לראמעניא), וע"י הסתרה, והם עבדו ביחד עם הנאצים ימ"ש להרגיע העולם, (כדי שיוכלו להשמידם בקלות), והם חשבו על עצמם שינצלו, ובסוף גם מהם נלקחו לכבשן האש, ועיין בזה להלן (בסוף התשובה).

ו

הפוסקים בלי לידע המציאות

ומה שכתב שהרבנים פוסקים בלי לדעת המציאות, גם זה נכון בעוה"ר, וכבר כתבתי שחותמים על קול קורא, כמו היתר מאה רבנים, בלי עיון כלל, וכבר כתב הב"ח (חו"מ סימן ז') וז"ל, ראע"פ שעכ"פ צריך שיהא חכם בחכמת התורה, עוד צריך שיהיה בהם חכמה אנושית ובעל דעה מרובה ודעת רחבה, וכדכתיב חכמים ונבונים וכו' עכ"ל, ועיין מש"כ (בח"ה סימן ק"כ אות ה').

ז

ואמנם אף לשיטתם יש שם דברים שאינני מסכים להם, ואפרטם להלן, להשיג עליהם כדרכה של תורה.

א) במה שכתב שאין הרופאים נאמנים, וגם אין להם להתערב ברפואות רק על החולים כבר, לא למנוע המחלה, פשוט דזה אינו כלל, לא מיבעיא למנוע המחלה שלא יתדרדר על ידה, שבזה מחללים שבת על פיהם, אלא אף לבריא שלא יחלה, ומי לנו גדול מהרמב"ם שכתב (בפ"ד מהלכות דעות הי"ט) וז"ל, אמרו חכמי הרופאים אחד מאלף וכו' עכ"ל, ועיין במעשה רוקח (ה"כ שם), מפי המומחים ראז, ובספר הרפואה של הרמב"ם, ובדרכי תשובה (סימן קט"ז ס"ק מ"ג) מהמור וקליעה (סוף סימן קע"ג), בשם הרופאים, לענין תערובת דג וגבינה ועיי"ש, ובשו"ת שבות יעקב (ח"ב סימן מ"ה) לענין תרנגול שנמצא מיס בבטנו, ומספר פחד יצחק, דלא כהמור וקליעה שמיקל כשלא נמצא בספרינו.

ב) ומש"ב לענין איסור סירום ע"י לקיחת תרופה זו, הנה באהע"ז (סימן ה' סעיף י"ב), לאשה מותרת לשתות כוס של עיקרין כדי לסרסה, ולאדם ה"ז אסור ואין לוקין עליו, (עיין בביאור הגר"א ס"ק כ"ח), ובבית שמואל (ס"ק י"ג), ראפילו לרפואה אסור, דהוי פסיק רישיה, ובברכ"י (הביאו בפתחי תשובה סק"י), דבמקום סכנה שרי, (שם ס"ק י"ב), מחי' הריטב"א (סוף פרק הבא על יבמתו), והביאו בשו"ת זרע אברהם (באהע"ז סוף סימן א'), ובספר אדמת קדש (סימן כ"ג) מסברא דנפשיה, וע"ע (בס"ק י"ג) דלפעמים מותר בלא"ה, עיי"ש היטב, והמעיין בריטב"א (שם) יראה דמיירי במקום סכנת נפשות.

ופשוט דבנד"ד קיל, דהוי ספק פסיק רישיה, (עיין בט"ז או"ח סימן שט"ז סק"ג), דלא ניחא ליה, והארכתי בתשובה.

ג) ומה שדן, אם במניעת תוכחה נוגע בעשה דונשמרתם מאד לנפשותיכם, ע"ז אני אומר שעובר עוד בל"ת דלא תעמוד על דם רעך, (וזה נאמר אף על מניעה להעיד בדיני ממונות, עיין מש"כ (בח"ט סימן י"ט אות ג' ד') מכמה פוסקים, כ"ש בנד"ד).

וידוע שהגה"ל ר' ישראל סאלאנטער אכל ביוה"כ בפומבי, (בשעת מגפה), כדי להזהיר העם שלא לצום, ועיין מש"כ בתשובה בפלוגתת הפוסקים בזה, (גם יש מכתב מהגר"י מבעלזא להלמח לדיק מויזשניץ שלא לצום ביוה"כ), וכן נהגו גדולי ישראל.

ד) מש"ב דלא מצינו נאמנות על DNA, עיין מש"כ (בח"ה סימן ל"ה).

ה) מש"ב משו"ת חת"ס (יו"ד סימן קנ"ח), עיין מש"כ (בח"ג סימן ס').

ו) מש"ב בשינוי ב–DNA משנה מהותו, ברמב"ן (פ' שמיני) דמאכלות מחיות טמאות גורם לאכזריות בטבעו, והגה"ל מהר"ש מבאבוב כתב כזה לענין הזרעה מלאכותית מזרע עכו"ם, ואמנם רובא דרובא טוענין שאין תרופה זו יכולה לשנות ה–DNA.

ז) נאמנות בקפילא היינו בדאיכא למיקס עלה דמילתא, בש"ך (יו"ד סימן ל"ח סק"ב), וכבר כתבתי בזה לענין נאמנות ארכיאלא"ג לגבי קברי בית שמש.

ח) מש"ב דאין לסכן עצמו עבור זולתו, (כגון בהשתלת כוליא), זה אינו, עיין מש"כ (בח"ד סימן ק"א וח"ו סימן ק"ס).

בענין ה – Vaccine נגד קאראנ"א

ט) **במש"כ** להאגרות משה חולק על האחיעזר, וס"ל לאסור לעשות ניתוח למי שאין לו תרופה אחרת, כשאין התולאות של הניתוח שקולין, זה אינו, ועיין מש"כ בתשובה (ח"ל סימן קמ"ז).

י) **אותן** דס"ל שהולכין אחר רוב הרופאים, זה אינו, וכללעיל (אות א'), והארכתי בתשובה.

יא) **מה** שיש מהרבנים דס"ל במי שאינו לוקח התרופה, דדינו כרודף, הכל הבלים אין בו ממש.

ח

בתרופה שאינה ידועה

והנה הגם דספק פקוח נפש דוחה שבת, ואף באחד מני אלף ספיקות, מ"מ כדי לחלל בעינן רפואה ידועה (במג"א סימן שכ"ח סק"א), ובשו"ת חת"ס (חיו"ד סימן של"ט ד"ה הנה) וז"ל, אם היתה הרפואה בדוקה, ואתמחי גברא וקמיעא, פשוט דאין לך דבר העומד בפני פקוח נפש עכ"ל, באופן דתרופה דלא איתמחי, אינו אפילו בכלל ספק, (ולא ניתנה שבת לדחות), וזה אף כשאין בה חשש שלילי, (כלומר שאין מקום לחוש שתזיק), ויש בזה כמה שיטות והארכתי בתשובה, משא"כ בנד"ד, דהגם שהנסיון מעיד שעוזר למנוע המחלה, וגם בתקופה קצרה אינו גורם שום היזק, מ"מ עדיין אין בירור אם תזיק לאחר זמן, ובאמת גם יש תרופות אחרות המונעות מחלות, שלא נבדקו עדיין תולאותיה אחר שנים.

ט

ובודאי אם היה חולה לפנינו, מותר לנסות לרפאותו, אף במקום חשש היזק, דקיי"ל בגמרא (ע"ז דף כ"ז ע"ב), דלחיי שעה לא חיישינן, אך מהיכי תיתי לאדם בריא ליכנס אף לחשש סכנה רחוקה, (אם עדיין לא דשו בה רבים), ואם שהממשלות מייעצים לקחתם, (וגם יש שרוצים לכוף שיקחו), זה עבור תיקון הכלל, (שעי"ז יתמעטו החולים בזה, ויוכלו חיי המסחר לחזור לאיתנם), והם אינם מתחשבים עם יחידים, משא"כ בדיננו, חיי היחיד גובר על של רבים, וכדאיתא ביו"ד (סימן קנ"ז סעיף א') תנו לנו אחד וכו'.

י

ואחר שכבר היה לעולמים, בתרופות כאלו, שאחר שניזוקו, (כגון חברת Merck שהוצרכו להפסיק התרופה Vioxx אחרי שמתו אנשים מחמת התקפות לב, ונקנסו בכמעט 5 ביליון דולר), הוצרכו להפסיק וגם לפצות הניזוקין, עד כאן שיטת האוסרים.

ושמענו מרופא מומחה בענינים אלו, דתלוי בהמקבל, דאיכא גופא דלא מקבל סמא, ר"ל דהגוף שלו נוצר באופן שיש בתרופות אלו דברים המזיקים לו, ומי יהין לומר שגופו לא ינזק.

יא

ואמנם אחר שעבר זמן מה נתברר, דיחידים המה שנחלו מחמת תרופות כאלו, ועכשיו כבר ניתן למיליוני אנשים, ורובם ככולם בריאים ושלמים, ומאידך גיסא הסיכוי שיחלה במחלת הקורונא"א, ואף אם יחלה, הרי רוב חולים לחיים, ומאן יימר שהוא יהיה בתוך אלו שנפגעו בנשימה, ואף לותן שנפגעו רובן בחיים, ומי מחייבו ליכנס לסכנה, מחמת ספק ספיקא שיסתכן בקורונא"א, ואם יאמר דהיות דממ"נ נמצא בסכנה, עדיף שיעשה השתדלות ע"י תרופה זו, על זה אמינא לצעירים, (שהסיכון לתולאות המחלה נמוכים), ויש להם חשש אלערג"י, שב ואל תעשה עדיף.

יב

ומה שיש רבנים המייעצים, ואף יש שמכריחים (ע"י חרם), שיקחו תרופות אלו, להוי ידוע שלא די שאינם בקיאין ברפואה, ובפרט בסוגיא זו, (והולאת בע"ד כמאה עדים דמי), גם אינם בקיאין בהלכות אלו, והולכין לפי תומם, וכבר כתב בסמ"ע (סימן ג' ס"ק י"ג) דדעת בעה"ב היפך דעת תורה, וכשאחד רואה שהשני חותם על הקול הקורא, גם הוא רואה שיתפרסם שמו יחד אתו, ופשוט להתימות כאלו אין שום כלום.

יג

ואחר כל המדובר, צריך לדעת אם יש איסור לקחת תרופה זאת.

והנלע"ד להיות שכמעט כל הרופאים ממליצים לזה, מי שחש מלהנגף במחלה זו, היות דסוף כל סוף יש חששה רחוקה, וכבר בעוה"ר מתו ממחלה זו לאלפים, יש להמליץ שיקח, (ועיין בתשובה מי יקח ומי ימנע), ומחמת חשש סירוס כבר כתבתי (באות ו') דשרי.

יד

ואספר עובדא הנוגע ליעוץ בדברים כאלו, שמעתי מהגה"צ מטשענטשקאוויץ מה"ר אהרן טייטלבוים זצ"ל, שפעם נכנס להגה"ק מסאטמאר בעל ויואל משה זי"ע, ויהי אך יצא יצא אדמו"ר מפורסם, (גם הגיד לי שמו), סיפר לו הגה"ק שבא אצלו אדמו"ר אחד, (ולא פירש בשמו, גם אינו ברור אם היה אדמו"ר הזז), שאחד מחסידיו בא אצלו על שאריך לנסוע לאיזה מקום, והוא מפחד מלנסוע בעירופלא"ן, והאדמו"ר הזה דחה אותו בקש, באמרו שבזמננו כבר אין סכנה וכו', והלה נסע, ובאמצע נסיעתו קרה אסון והעירופלא"ן נפל ארצה ר"ל, והאדמו"ר הזז

בענין ה – Vaccine נגד קאראנ"א

ביקש תיקון על שגרם מיתתו, ע"כ העובדא, ולי בזה.

ואשר ע"כ מי יקח אחריות למנוע מי שרוצה ללוקחו, אך למנוע מלפרסם הסיכונים זה עולה גדולה, וכאמור.

טו

והנה גדול אחד הביע דעתו, להיות לבד מלכים ושרים ביד ה', והיות שהממשלה מציעים התרופה, ולאש הממשלה לקחה, ש"מ למן השמים מסכימים על ידם, ויש להם דין ב"ד.

עד כמה תמוהים דבריו, וכי מן השמים מסכימים לפסקיהם לגבי גיום, וחטוטי שבבי, חוקי תועבה, ושותפותם עם הרפורמים, מומרים וכופרים, ר"ל מהאי דעתא, וכי מלכות הרשעה שבכל הדורות ושונאי ישראל, כמו הלאר ברוסיא והרשעים בשאר המדינות, והנאצים ימש"ו, וכי היה ענין לציית להם מחמת לב מלכים וגו', ועוד שנתן להם תוקף ב"ד, (אחר שהשמידו רוב כלל ישראל מהתורה והירלאה), הישמע כזאת או הנשמע כמוה, ואם החליטו הם לסכן את הציבור צריך לציית להם, ואין קץ לדברי רוח, תורה חדשה שלא הוזכר בשום מקום, וכנראה שדברי הערוך השלחן (יו"ד סימן של"ו סעיף ב') הטעוהו, וזה נאמר בסתמא, ושניתן לו רשות לרפאות, משא"כ אם יש ספיקות בהתרופה, וכי הממשלה תכריע, והם אינם אפילו מומחים במקצוע זה, וכן אין ההכרעה ניתן לכל רופא.

ומש"ב להולכין אחר הרוב, טעה בזה, (עיין מש"כ באות א'), והארכתי בתשובה.

טז

וז"ל המור וקציעה (סימן שכ"ח ד"ה כתב מג"א), בתרופה שעושים מסמים לאכול ולשתות החולה, או לגמוע אבקת רוכל, לצורך חולי נעלם שבפנימיות הגוף במקומות המבלי נגלים, ואף הרופא עצמו אינו יודעם ומכירם בברור אלא באומדנא גרידא, ומנסה הוא בתרופות מסופקים לעצמו, אז ודאי אשרי הנמנע מהם לעולם, ואינו בוטח ברופא בשר ודם ובתרופותיו, ויניח הדבר ביד רופא חנם הנאמן, רק בחולי ומכה שבגלוי, שיש לרופא ידיעה ודאית והכרה ברורה בהם, ועוסק בתרופה בדוקה וגמורה, ודאי לעולם כופין לחולה המסרב במקום סכנה וכו' עכ"ל.

יז

ושם כתב וז"ל, כופין אותו, נ"ל דוקא כשרוצה למנוע מהשתמש ברפואה הודאית וכו', שהחמיר על עצמו מחשש איסור דשבת, אבל אם נמנע מפני שאינו מחזיקה לרפואה בדוקה, אפילו מדעת עצמו בלבד, כ"ש מידיעת רופא אחר (המתנגד לרופא שאומר לריך) אין כופין, וכ"ש אם חושש הוא שמזקת לו אותה תרופה שסידר לו הרופא האומר לריך, אפילו בחול אין רשאין להכריחו וכו' עכ"ל.

יח

יש שטוענין, שאין מקום מקום לתור ולחקור אחרי הרופאים, ושיש בזה ניצוץ של כפירה ר"ל, טעות גדול לזה שאומרו, ואין חדש תחת השמש, וכבר היה לעולמים, כשנתפשטה המחלה של אבעבועות Smallpox, שהוא מסוכן גם בזמננו, וכשהמציאו התרופה נגד, נשאלה השאלה אם לקחת אותה, מחמת הסיכון שבה, דמאידך גיסא הרבה נפלו במגיפה, ודנו הפוסקים דמאז, בשו"ת זרע אמת (סימן ל"ב), ומה שנכתב שם נוגע לדידן, ובסיום דבריו כתב וז"ל, במקומי אני עומד וכו', דמקום יש ברשאי לקיים דברי חכמים המתירים פעולה זו וכו', אבל לירא הוראה גם ידי תכון עמו דמהיות טוב שבת ואל תעשה עדיף, ויפה השתיקה כל היכא דמצי לאשתמוטי, שלא לומר בזה לא איסור ולא היתר, כמו שהשבתי אני לשואלי דבר זה, שאיני רואה ליכנס עצמי בספק נפשות וכו' עכ"ל, וזה כמש"כ (באות י"ג), דמי שאין לו רוה"ק לא יבטיח להשואל ולהורות בספק פקוח נפש באופן מוחלט.

והנני דוש"ת וכט"ס

חיים יוסף דוד וויים

היוצא לנו מהנ"ל:

יש מקום למנוע מליתן תרופות כאלו לילדים, (כשאין להם סיכון להמחלה), ועכ"פ בשו"א לא ליתן להם תרופה זו (שעדיין לא ניסו אותה בהם), ובודאי אסור להכריח שיקחו.

ואמנם אין איסור לאנשים בלקיחתה, גם לא מחשש סיכום.

ולמבוגרים יותר טוב שיקחו.

המעלים סיכון, יש בזה משום לא תעמוד על דם רעך.

צדדים המצויים בויכוח ללקיחת התרופה נגד קאראנ"א

בעד

א) הלא תרופה זו מאושרת מהמלכות ע"י FDA בארה"ב וע"י NHS בבריטניא.
ב) בכל תרופה יש סיכונים.
ג) החברות הכי גדולות אישרו זאת אחרי מבחנים.

בענין ה – Vaccine נגד קאראנ"א

ד) הרי בקאראנ"א יש סיכון, שמתו אין מספר.
ה) למה לא נסמוך על הרופאים כדרך העולם.
ו) בתרופות שמזריקין לילדים, שמקובל עפ"י החוק והרופאים, והרי נסתלקו כמה מחלות ילדים על ידם.
ז) לפי הרופאים, באלו התרופות כמעט אין שום סיכון, שכבר ניתנו למיליונים.

נגד

א) לא ולמד כמה פעמים חברות כאלו נכשלו, (במזיק או בשוגג), ונקנסו באלפי מיליונים אחר שנספו אלפי אנשים.
ב) לקאראנ"א יש תרופות, וכמה מתו מהזנחה, וכי זה סיבה ליקח תרופה שיוכל להזיק בכמה אופנים נוראים, ובלתי ידוע כעת, ובזמן כזה שב ואל תעשה עדיף, כמש"כ במור וקציעה הנ"ל.
ג) סתם רופא אינו בקי בתרופה חדשה זו, והוא הולך לפי הוראות משרדי הבריאות, והרי יש שחתמו נגד, (ובמקום ספק נזק אין הולכין אחר הרוב כנ"ל).

לכבוד ידידי היקר עסקן נפלא עוסק בצ"צ באמונה

מה"ר **גרשון וועסט** נ"י

אחדש"ה,

במה שהצעת ויכוח בין הרב הגאון ר' יצחק זילבערשטיין שליט"א רב דשכונת רמת אלחנן בב"ב, והאחים המופלגים ה"ה הרה"ג ר' אברהם והרב יהושע פינקעלשטיין שליט"א בלייקוד, ותוכן הויכוח על מש"כ בספר ערוך השלחן (יו"ד סימן של"ו סעיף ב') וז"ל, אסור לעסוק ברפואות, אא"כ הוא בקי, ויש לו רשות מב"ד, והאידנא צריך להיות מוסמך מהממשלה. שיש לו רשות ליתן רפואות וכו' עכ"ל, ולפי הרב הנ"ל, הממשלה יש להם כח ב"ד, וצריכים לציית להם בעניני רפואה.

בנדון הרוב רופאים, דהגם דבאו"ח (סימן תרי"ח סעיף ד') דבפקוח נפש דאין הולכין אחר הרוב, מ"מ כשיש סכנת נפשות בב' הצדדים הולכין אחר הרוב, או דשב ואל תעשה עדיף.

גם בעצם הסכנה, דלדעת הרב הנ"ל הרי הפיקוח נפש לפנינו, או לא, ובזה אתחיל.

א

סכנה קרובה ורחוקה

תשובה: זה ברור, לאפילו את"ל שיש סכנת נפשות לפנינו, פקוח נפש אין לפנינו, וממילא צריך לדון אם סכנת נפשות בנד"ל בכלל פקוח נפש או לא.

וז"ל הנודע ביהודה (מהד"ת חיו"ד סימן ר"י), כל זה בשם ספק סכנת נפשות לפנינו, כגון חולה או נפילת גל, וכן וכו', וכן גבי רואה בפקוח נפש לפנינו, וכן אפילו לענין ממון, (שם במסכת בבא בתרא, א"ה דף קנ"ה ע"א), ההיזק לפנינו, אבל בנד"ל, אין כאן שום חולה הצריך לזה, רק שרוצים ללמוד חכמה זו, אולי יזדמן חולה שיהיה צריך לזה, ודאי דלא דאינן משום חששא קלה זו שום איסור תורה או אפילו איסור דרבנן, שאם אתה קורא לחששא זו ספק נפשות, א"כ יהיה כל מלאכת הרפואות וכו' מותר בשבת, שמא יזדמן ביום או בלילה חולה שיהיה צריך לזה, ולחלק בין חששא לזמן קרוב לחששא לזמן רחוק, קשה לחלק וכו' עכ"ל, ובשו"ת חת"ס (חיו"ד סימן של"ו) הבינו, וכתב דאין זה בכלל פקוח נפש עיי"ש.

ואמנם בחזו"א (טהרות סימן כ"ב ס"ק ל"ב) כתב, דאין צריך להיות בפנינו ממש, אלא תלוי אם הדבר מצוי, ועיין מש"כ בכ"ז (בח"ח סימן מ"ב).

איברא לענין טלטול סכין של מילה כתב באות חיים ושלום (סימן רס"ו סעיף כ'), דבעיר גדולה ומצוי שילטרך למול עוה"פ, דאין הסכין נעשה מוקצה, הני מילי לגבי מוקצה, אך לגבי פקוח נפש, הרי לשיטת הנודע ביהודה והחת"ס אם אין הסכנה בפנינו ממש, אין מחללין, ולדעת החזו"א, אם הדבר מצוי מחללין, ועדיין יש לדון בשיעור של מצוי, ועיין מש"כ (שם) בזה, ונראה דאפילו את"ל שהמחלה מצויה, מ"מ אין סכנת מות מצויה.

ב

בפלוגתת הראשונים אי אזלינן בתר רוב דעות

בגמרא (יומא דף פ"ג ע"א), לענין אומדנא בתר דעות אזלינן, וה"מ לענין אומדנא דממונא, אבל הכא ספק נפשות הוא, ופירש"י דכי אמרינן זיל בתר דעות, באומדנא דממונא, כגון בשומא וכו', אבל באומדנא דחולה, אע"ג דרובא אמרי לא צריך, כיון דאיכא תרי דאמרי צריך, ספק נפשות להקל עכ"ל.

ובב"י כתב וז"ל, ובשאלתות דר' אחאי (פ' שמות סימן ל"ח) כתב, דאזלינן בתר רוב דעות, וכן דעת רש"י וכו', וכתב הרמב"ן (תורת האדם שער הסכנה) וכו', כיון דאיתמר בהדיא בגמרא דלא אזלינן בתר רוב דעות וכו', כיון דאיכא פלוגתא דרבוותא אזלינן לקולא בספק נפשות עכ"ל, וכ"כ הרי"ף ג"כ דלא אזלינן בתר רוב דעות באומדנא דחולה וכו', כך פירש הר"ן, וכתב עוד הר"ן, איכא מ"ד דבמסקנא דסוגיין לא סליק הכי, אלא אפילו באומדנא דחולה אזלינן בתר רוב דעות וכו', ולא נהירא, דכיון דבגמרא חזינן בהדיא דבאומדנא דספק נפשות אין

בענין ה – Vaccine נגד קאראנ"א

הולכין אחר רוב דעות וכו' עכ"ל, הרמב"ם וכו' (בפ"ב מהלכות שביתת עשור ה"ח), לאזלינן בתר רוב דעות, וגם סמ"ק (סימן רכ"א) פסק לאזלינן בתר רוב דעות, ורבינו (א"ה הטור) כתב כדברי הרא"ש וכו', כתב רי"ן (נתיב ז' ח"ב סימן נ"א) בענין מחלוקת הפוסקים באומדנא דחולה, אי אזלינן ביה בתר רוב דעות, דלדידן לא נפקא לן מידי, דאפילו אם תהיה מחלוקת הפוסקים וכו', היינו מאכילין אותו, דספק נפשות להקל עכ"ל, ובב"ח הביא דגם הסמ"ג (ל"ת ס"ט) ס"ל דאזלינן בתר רוב דעות.

ג

הטעם דלא אזלינן בתר רוב

וממש"כ בפירש"י ושאר פוסקים, דהטעם דבאומדנא דחולה לא אזלינן בתר רובא, היינו בספק נפשות להקל, ואי לאו הכי הוי אזלינן אחר הרוב, ואמנם במקום סכנה, וכגון ליקח תרופה, שלפי המיעוט יש סכנה בלקיחתה, וי"א שכבר נחלו וגם מתו מהתרופה, (ועדיין צריך בירור מהמציאות, ולע"ע אין הוכחות לזה), לדעת הרמב"ם ודעימיה פשוט דאזלינן אחר רוב, ולהחולקים, והוא כהפסק בשו"ע, בספק נפשות חוששין למיעוטא, וה"ה בנד"ד, (ואם יטעון הטוען דגם במניעתו ליקח יש סכנה, כאן הסכנה קרובה ולפנינו, והסכנה במניעתו הוא רק אם יחלה בחולי הקארונא"א ובאופן מסוכן, שהוא בכלל סכנה רחוקה, ואף בלא"ה כבר ביארתי, דבכל אופן אין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב.

ד

בנד"ד אם הולכין אחר רוב

ודעת הגר"י זילבערשטיין שליט"א, ודעת הגר"מ שטרנבוך שליט"א דאב"ד, כאילו שיש פקוח נפש לפנינו (במניעת התרופה), לדעת רוב רופאים, ודעת פקו"נ בהתרופה על דעת מיעוט רופאים, ואחרי רבים להטות, ומחויבים ליקח התרופה, לע"ד זה אינו וכאמור, וז"ל המור וקציעה (סימן שכ"ח), לא הותר להכנים אדם עצמו בספק פקו"נ, אע"פ שהרוב עשו כן ונצולו, גם רבים קרבו מיתתן ע"י החיתוך, לפיכך לא הותר לגמרי עכ"ל, ולא כתב שהולכין אחר הרוב, וכמש"כ.

ה

(**ובשו"ת** שבט הלוי אסר לעשות ניתוח ליפות, הגם שהסיכון אחד מאלפים, ובאמת כתבתי ע"ז דבדבר שבשו בה רבים וכו' א"א לאסור).

ועב"פ כל שיש איזה סיכון בדבר, א"א להכריח ליכנס לסכנה, עיין במור וקציעה (שם) וז"ל, כתב מג"א (סק"ו), שאם רופא אומר צריך, אם לא רצה החולה לקבל התרופה, כופין אותו, נראה לי דוקא כשרואה למנוע מהשתמש ברפואה הודאית, אבל אם נמנע מפני שאינו מחזיקה לו לרפואה בדוקה, אפילו מדעת עצמו בלבד, כ"ש אם מסייע לו "רופא אחד" (המתנגד לרופא אומר צריך), אין כופין, וכ"ש אם חושש הוא שמזקת לו אותה תרופה וכו' עכ"ל, ועיי"ש היטב.

ו

באיכות הסיכון

ומש"כ שהסיכון קטן, איכא גופא דלא מקבל סמא, וי"א שכבר מתו מזה, וא"א להכריח שיקחו התרופה, ומש"כ שהסיכון מהמחלה גדול מסיכון התרופה, בודאי לכל הדעות אינו בכלל מצוי.

ז

דשו בה רבים

ומאידך גיסא ראיתי פסק מגדול אחד שכתב וז"ל, ופשיטא שאין היתר בדבר (א"ה ליקח התרופה), שאנו רואים בעינינו רבים הניזוקין מאד עכ"ל, הנה כבר מיליאנים אנשים קיבלו תרופה זו, ולא מתו יותר מאחד ממיליון או יותר, ולכל הדעות לא נחשב למצוי, וכי אין בזה הא דאמרינן בגמרא, דבדברים שדשו בה רבים שומר פתאים ה', ולדעתו יהא אסור לנסוע שמברכין עליה ברכת הגומל וכו'.

ח

בדברי הערוך השלחן

ובמה שכתבו שהערוך השלחן הכניס הלכה זו, (לעיל בלשון השאלה), מפני הענזור, ולא נמצא כזה בשום פוסק, הנה מצאתי לו חבר בשו"ת תשובה מאהבה (סימן קל"ה) שכתב וז"ל, לכן אני מסכים עמך, (א"ה להזריק התרופה בשבת), אם הרופא אומן במלאכת העבודה הזאת, אשר קבל רשותא מריש אסוותא מעיר הגדולה פראג הבירה, שהוא בקי להושיב אבעבועות הנ"ל כמשפט וכל הלכותיהן, עפ"י הסכמת רופאים מומחים ומוחזקים, ואפשר אפילו מן הסתם, רוב מצויים העוסקים במלאכה זו מומחים הם, גם ראשי הרופאים המושלים העומדים להשגיח על כל רופאי המדינה מאת חורי ארץ גוברנא יר"ה, מייסדים ומעניקים כל מי שעוסק ברפואה זו בלתי ידיעתם ורשותם, לכן אפשר כל מי שבא לעסוק בהשבה הזאת, סומכין עליו שודאי נטל רשות מראשים ושופטים עכ"ל.

ט

כח ב"ד

אך מש"כ שהב"ד לא אבדו זכותם לפסוק בענינים אלו,

בענין ה – Vaccine נגד קאראנ"א

פשוט שכן, ולהס הכח להחליט למי לשמוע, (וכגון לענין אומל למלקות, ולענין שומא בחלוקת ירושה ושותפים), אך א"א לומר שלהממשלה יש כח ב"ד, ומחמת שלב מלכים ושריס ביל ה', והארכתי במקום אחר.

י

איך הותר להתרפאות מעכו"ם

אך מש"כ לאסור להתרפאות מעכו"ס בדא"א למיקס עלה דמילתא, זה אינו, כי מעשים בכל יום שמתרפאים ע"י הרופאים, וכשעושים דבריס שבסתר שאין החולה יודע אס עשה ומה עשה, איך אפשר למיקס עלה דמילתא, וכגון במקום שלא נמצא רק רופא אחד, וכי אסור להתרפאות ממנו.

ומש"ב שעכו"ס חשודים על שפיכת דמים, פשוט דסמכינן על מש"כ הרמ"א (יו"ד סימן קנ"ה סעיף א'), ובש"ך (שם סק"ו) דבשכר שרי, וכתב הרמ"א (שם) לכן נהגו להקל, וע"ע מש"כ הש"ך (בסימן קנ"ו סק"ב) ובבל"י שם

יא

חכמים שאלו לרופאים

אך לודקים בזה, שמעולם לא הוצרכו הליינים להיות בקיאים ברפואה, (רק קצת), ובגמרא (נדה דף כ"ב ע"ב) שאלו לחכמים וחכמים לרופאים, וכן היה בכל הדורות, (עיין שו"ת תשובה מאהבה שם וז"ל, ודברתי עם הרופא מומחה דאקטער פה מקהלתנו יע"א ואמר לי, העושה מעשה אינפירונג וכו' עכ"ל).

יב

א"א להכריח כל שיש חשש בהתרופה

ומש"ב שא"א להכריח את הציבור ליקח התרופה, כן כתב במור וקציעה (הובא לעיל אות ה').

יג

תבנא לדינא

וע"ב איננו אומר לא איסור, (דלא כהאוסרין), ולא היתר, (דלא כהמתירים), וכמש"כ בשו"ת זרע אמת (ח"ב סימן ל"ב), ובשו"ת תשובה מאהבה (ח"א סימן קל"ד) כתב (השואל), דמחויב ליתן התרופה, אך לא הוזכר שום סכנה בלקיחתה, והארכתי במקום אחר.

(ומש"כ בשם הגאון הגרי"ז דכל רפואה מזיק, לא אמר שכל רפואה מסוכן, דא"כ שוא"ת עדיף, ופשוט דהמציאות אינו כן).

והנני דו"ש וכט"ס

חיים יוסף דוד וויים

היוצא לנו מהנ"ל:

בתשובה מיוחדת, (סיכום התשובות), מבואר.

לחתני היקר והנעלה הרב הגאון

מה"ר **יהושע חיים ארי' שפיטץ** שליט"א

ראש ישיבת עץ חיים ווילרייק דפה יצ"ו

אחדש"ה,

במה ששאל חוו"ד בענין רוב בסכנת נפשות, כגון רוב רופאים אומרים לנתח, ובמניעתו הוי סכנת נפשות, והמועט אומרים שבניתוח יש סכ"נ ובלי ניתוח לא הוי סכ"נ, דדעתו נוטה דהולכין אחר הרוב, והא דקיי"ל בגמרא (יומא דף פ"ג ע"א) ובשו"ע (או"ח סימן תרי"ח), דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב, היינו להקל, כגון באכילת יוה"כ, מחמת הספק שמא צריך, ומש"כ המג"א (סק"ו שם) בשם הרדב"ז, דהחולה נאמן נגד הרופאים, אף כשאומרים שהאכילה תזיק לו, היינו רק מחמת שלב יודע מרת נפשו ובקי בהרגשתו יותר מזולתו, אך כשדנין על עצם הרפואה, הולכין אחר הרוב.

א

תשובה: לע"ד זה אינו, ואין הולכין אחר הרוב בסכנת נפשות, כלומר שאין החולה משועבד לרוב רופאים, ואין כופין אותו ללכת אחר הרוב, לסוף כל סוף רוב אינו מכריח המציאות, ונשאר הספק.

ב

כתב הרא"ש (בבא מציעא דף ו' ע"ב), הביאו בשיטה מקובצת, וז"ל, לעשירי ולאי אמר רחמנא וכו', ואפילו כי אמרינן כל דפריש מרובא פריש, משום דספק מקרי, אלא שהתורה התירה ספק זה באיסורין, כדכתיב אחרי רבים להטות וכו', אבל הכא לעולם לא נפיק מכלל ספק עשירי עכ"ל.

ושם בשימ"ק וז"ל לשון הריטב"א, דאפילו תימא דבע"ח בעלמא בטילי מדאורייתא, הכא לא בטיל האי, משום דאמר רחמנא העשירי, עשירי ולאי ולא עשירי ספק.

וכן בשו"ת רעק"א (ח"ב סימן ק"ח) וז"ל, בשיטה מקובצת (בבבא מציעא בסוגיא דתקפו כהן), דדרשה לעשירי ולאי ולא עשירי ספק, אף כל דפריש מרובא פריש, מ"מ לא מקרי ודאי וכו', לע"ד וכו', שיטה זו מרווחת ביותר וכו' עכ"ל, עיי"ש שהאריך בזה מאד.

ג

וביון שרוב נשאר בספק, בפקוח נפש אין הרוב מכריע,

בענין ה – Vaccine נגד קאראנ"א

וכמש"כ במור וקציעה (שכ"ח) וז"ל, לא הותר להכניס אדם עצמו בספק פקוח נפש, אע"פ "שהרוב" עשו כן ונצולו, גם רבים קרבו מיתתן ע"י החיתוך, לפיכך לא הותר לגמרי עכ"ל.

עוד כתב וז"ל, כתב מג"א (סק"ו) שאם רופא אומר לריך, אם לא רצה החולה לקבל התרופה כופין אותו, נ"ל דוקא כשרואה מהשתמש ברפואה ודאית, אבל אם נמנע מפני שאינו מחזיקה לו לרפואה ודאית, כ"ש אם מסייע לו "רופא אחד", אין כופין, וכ"ש אם חושש הוא שמזקת לו אותה תרופה עכ"ל, ועאכו"כ אם יש כמה רופאים, (אף אם הם המיעוט), שלדעתם יש בהתרופה סכנת נפשות, וכבר כתבתי כן בתשובה.

ד

ואף הוא בעצמו אינו מצווה לסכן נפשו כדי לקיים המצוה של ונשמרתם מאד לנפשותיכם, ובלאו של לא תעמוד על דם רעך, כי זה נאמר רק על הודאי.

ה

ומלבד כל זה, אף אותן הרופאים שמצוים לנתח, בדרך כלל אינם יכולים להבטיח בודאות שהניתוח יצליח, מחמת כמה סיבות.

והנני דוש"ת וכט"ס
חיים יוסף דוד וויים

היולא לנו מהנ"ל:

אין החולה משועבד להרוב כלל.

נ.ב. וכבר כתבתי בתשובה, מגמרא (יבמות דף קי"ז ע"ב), דבעלמא אזלינן בתר רוב דעות, וכן לענין אומדנא (יומא דף פ"ג ע"א), ובדיני ממונות הגם דאין הולכין בממון אחר הרוב, בתוספות (בבא קמא דף כ"ז ע"ב ד"ה קמ"ל) דהיינו בדאיכא מיעוט וחזקה, (א"ה חזקת ממון), לא אזלינן בתר רובא עכ"ל.

ולגבי שומא, בגמרא (בבא מציעא דף כ"ב ע"ב), דבמקום דבעינן שומא, לריך ב"ד של הדיוטות, וכתבו הראשונים היינו כשבקיאים בשומא עיי"ש, והיות שהם בכלל ב"ד, פשוט דהולכין אחר הרוב.

עש"ק לס' ולכל בנ"י הי' אור במושבותם (בא) שנת תשפ"א לפ"ק

לכבוד ידידי הרה"ח העסקן המפו'
מה"ר **אשר גראד** נ"י
אחדש"ה,
בשאלתך אם אני ממליץ ליקח התרופה נגד קאראנ"א.

א

תשובה: במתניתין (אבות פ"ה מ"ט), אל תהי נבהל להשיב, וכבר הבאתי בתשובה העובדא באדמו"ר שיעץ לטוס, ובסוף נפגע ר"ל, ואשר ע"כ האחריות בנד"ד גדולה מאד, להמליץ בין ליקח ובין למנוע, ומתון מתון מאה זוזי שויא (ברכות דף כ' ע"א), ועאכו"כ בסכנת נפשות.

ב

והנה לכתחלה הייתי מושפע מהלועקים למנוע, ובסוף, אחר חקירות ודרישות בכמה מדינות מרופאים ומרבנים, בירדתי שהרבה שקרים וגוזמאות נאמרו בזה, ולא חסתי על זמני היקר, ועשיתי כדאיתא בגמרא (גיטין דף פ"ט ע"א), כדי שיאמרו פלוני מהיכן שמע מפלוני ופלוני מפלוני ובודקין והולכין עד שמגיעין לדבר הברור, וגם מה שלא עשה השכל עשה הזמן, שכבר עברו כמה שבועות, ומהנסיון נתאמת שאחר שכבר ניתן למיליאני אנשים, מיעוטא דמיעוטא (ופחות מזה) ניזוקו, ובעיקר הם אנשים חולים תשושי כח וכדומה.

ג

ולבן אני אומר:

א) מי שהיה לו כבר, (ויש לו בדמו המתנגדים למחלה), איננו רואה הצורך להם לקבל.

ב) לעת עתה מי שיש לו אלערגי"ע, לא יקח, וכן אותן שיש להם חולי, וכן מעוברת.

ג) אנשים צעירים, חשש רחוק שיסתכנו במחלת קארונ"א, (אא"כ יש לחוש מהסוג החדש בבריטניא).

ד

ד) אנשים ונשים מבוגרים, והם בריאים, כדאי להם ליקח, שהסיכון לקבל המחלה יותר מהסיכון מהתרופה, (שכמותו לא ישמע ולא יפקד), שכמעט איננו.

ה) וכמובן שהמצב יוכל להשתנות.

ו) ואמנם אין איסור, ואין חיוב ליקח, (ואין חיוב למנוע).

(התשובה לשאלתך באות ד').

והנני דו"ש וכט"ס
חיים יוסף דוד וויים